

Missie Bruinvis

Eerste druk, september 2010
© 2010 Katinka Wals

Coverbeeld en illustraties: Hugo Bausch

ISBN: 978-90-484-9007-3
NUR: 223 en 283

Uitgever: Literoza, Zoetermeer
www.literoza.nl

Literoza

Auteursbegeleiding en -advisering: Nederlands Auteurs Bureau, Blaricum
Correctie en redactie: drs. Matty Zwart-van Dijk

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of veelevoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (i) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (ii) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Missie Bruinvis

Katinka Wals

We erven het land niet van onze grootouders, wij lenen het van onze kinderen.

Indiaans gezegde

INHOUDSOPGAVE

Wat vooraf ging – Maleisië 2009	9
Een foto-opdracht voor Monique	17
Nog een opdracht	19
Aan boord van de Bella Donna	24
Het ruime sop	28
Een bericht van Z	32
Bruinvissen	36
Verdacht gedrag	39
Foto's van mensen en bruinvissen	44
Een reddingsoperatie	49
Contact met het vasteland	54
De Abidjan	58
Storm	63
Het hele verhaal op tafel	68
De Abidjan wordt geënterd	73
Ondertussen op de Bella Donna	77
Opgesloten	80
Brand!	85
Het spel is uit	90
Een warm onthaal	92
Een laatste bericht van Z	97
Terug naar huis	99
Een paar maanden later	103
Dankwoord	107
Meer weten over bruinvissen?	108
Missie Neushoorn	110

Wat vooraf ging – Maleisië 2009

Zeger Vooijs rent buiten adem door de dichte bladeren van de jungle. Het is er vochtig en heet. Het zweet druipt over zijn rug, zijn gescheurde T-shirt is drijfnat. Struikelend springt hij over boomstammen. De scherpe bladeren laten bloedende strepen achter op zijn gezicht. Hij hijgt als een molenpaard.

Achter hem klinken de onheilspellende klanken van schreeuwende mannen en blaffende honden: *Membunuh!* Dood hem!, en: *Membiarkan anjing lepas!* Laat de honden op hem los! Zegers hart bonst in zijn keel en het bloed klopt in zijn oren. Het suizende geluid van kapmessen die door het dichte gebladerte snijden is dichtbij! Ze zijn niet ver weg meer. Hijgend laat hij zich achter een dikke boom op de vochtige bodem zakken.

Zeger legt zijn grijze hoofd zachtjes tegen het kleine koppie met roodoranje pluishaar van de babyorang-oetan, die zich stevig aan hem vastklemt. Een half uur geleden redde hij deze baby uit handen van de groep stropers die haar moeder uit een boom hadden geschoten. De moeder is nu dood en de baby zou voor veel geld verkocht kunnen worden aan een of andere rijkard. Tja, en nu zijn de stropers natuurlijk woest. Weg babyorang, weg geld!

Zeger glimlacht bij de gedachte, maar een half uur rennen door het dichtbegroeide oerwoud begint zijn tol te eisen. Hij is kapot! Zijn hele lichaam doet pijn.

Ingespannen luistert hij naar de geluiden van de jungle. Ineens hoort hij in de verte het geklater van stromend water. Een rivier!

Als hij daar nu eens doorheen kon komen. De honden zouden dan zijn spoor zo kwijtraken.

“Kom op, meisje!” , fluistert hij tegen de kleine orang-oetan. “Even volhouden nog, daar gaan we.” Voorovergebogen met de orangbaby in zijn armen draaft Zeger in de richting van de rivier. Voetje voor voetje waadt hij de zompige oever af. Angstig kijkt hij naar het woest kolkende water. De stroming is veel te sterk, daar komt hij nooit doorheen. Zeker niet met een bange orang-oetanbaby. Ze slaat haar lange, harige armen om Zeger heen en zet het op een krijsen. “Shhhht!” , sust hij, “je verraadt ons nog.” Net als hij het kolkende water in wil stappen, hoort hij een metalige klank: *klikklik!*

Hij hoort hoe achter zich een geweer gespannen wordt. Langzaam draait hij zich om. Hij kijkt recht in het grijnzende gezicht van een van de stropers. “*Saya berikan kepada*. Ik geef het op”, zucht Zeger Vooijs vermoeid, en hij doet een paar stappen in de richting van de stroper. Dan wordt hij keihard van achteren op zijn hoofd geslagen.

Een paar uur later komt Zeger langzaam weer bij kennis. Voorzichtig opent hij zijn ogen. Zijn hele lijf is bont en blauw en hij is aan polsen en enkels gebonden. Lange strepen licht vallen door de luiken van de ramen op de kale, houten vloer van het hutje. Er staan een krakkemikkig tafeltje en een stoel, maar verder is de hut leeg en stil.

Buiten is het juist een drukte van jewelste. Zeger hoort dat vlak naast de hut een jeep stationair staat te draaien. Er is ook het geluid van zware kisten die op de auto worden geschoven. Boven alles uit hoort hij het bange geroep van de babyorang-oetan. Zeger slikt. Allemaal voor niets geweest, denkt hij.

Vorzichtig laat hij zijn hoofd op de kale plankenvloer rusten en denkt na. Meer dan vijfentwintig jaar geleden richtte hij de

Stichting Levende Planeet op. Een stichting die zich inzet om overal ter wereld natuur en dieren te redden. Zeger heeft met zijn eigen handen neushoorns uit stroppen bevrijd in Afrika en illegale handel in beschermde diersoorten tegenhouden. Hij heeft gepraat met de allerbelangrijkste mensen ter wereld om problemen op te lossen en gevochten met de grootste boeven ter wereld om ze tegen te houden. Jeetje, denkt Zeger, vijftwintig jaar alweer. Ik word oud! Misschien wel veel te oud om dit vol te houden. Vroeger had Zeger een dikke bos bruin haar boven felblauwe ogen. Nu is zijn haar dunner en grijs geworden, maar zijn ogen zijn nog altijd staalblauw en helder. Zijn lichaam was vroeger breed en gespierd, maar nu is het minder krachtig en overal zitten littekens. Hij zucht. Twintig jaar geleden had ik dit gewoon gered, denkt hij. Toen hadden ze me nooit kunnen pakken, al moest ik met een volwassen orang-oetan op de vlucht, maar nu...

Dan hoort hij geluiden bij de deur van het hutje. Stemmen! Snel doet hij alsof hij nog bewusteloos is, maar hij luistert heel goed. Het zijn twee kinderen uit het dorp. Zeger moet zich tot het uiterste inspannen om te kunnen verstaan wat ze tegen elkaar zeggen.

“*Adalah bodoh!* Ik vind het maar stom dat de mannen van het dorp de dieren doodschietsen voor geld! Straks zijn er helemaal geen dieren meer, en dan?”, hoort hij een meisje zeggen.

“Je hebt gelijk, Dewi”, antwoordt een jongensstem. “Maar de mannen van het dorp krijgen meer geld voor één babyorang-oetan dan ze in een heel jaar kunnen verdienen.”

“En als ze uitsterven Ced, wie verdient er dan nog geld? Nou?”

De jongen zucht: “Maar we kunnen deze dieren niet meer redden. Zelfs de *kulit putih*, de blanke man, is het niet gelukt en hij schijnt beroemd te zijn.” “Hij is oud Ced, en gewond. Wat zou er met hem gebeuren?” Ced snuift: “Ze gaan hem

vermoorden, denk ik.” Dewi slaakt een geschrokken kreet. “Dat kunnen we niet laten gebeuren, Ced. Dat mag niet!”

Zeger raapt al zijn moed bij elkaar en fluistert: “Psst, *mendengarkan!* Luister! Jullie kunnen me helpen.” Zachtjes piept de deur van het hutje open en een jongen en meisje van een jaar of twaalf gluren naar binnen. “Jullie hebben gelijk!”, gaat Zeger verder. “Voor de orang-oetanbaby’s kunnen we niks meer doen en voor hun dode moeders al helemaal niet meer, maar jullie kunnen mij wel helpen. En als jullie mij helpen, dan helpen jullie ook de natuur een handje!” “Hoe dan?”, fluistert het meisje.

“Kom binnen en doe de deur dicht. Maak snel mijn touwen los”, fluistert Zeger. “Ga dan weer naar buiten en maak een praatje met de chauffeur van de jeep. Leid hem af. Ik sluip naar buiten en probeer me achterin, tussen de kisten, te verstoppen. Als we eenmaal op het vliegveld zijn, ben ik gered.”

“U bent echt te oud voor dit soort dingen, meneer!”, fluistert Dewi. Zeger bekijkt de kinderen goed als ze snel door een kiertje van de deur naar binnen glippen. Licht en geluidloos hurken ze naast de oude man neer.

“Maar we vinden het heel dapper wat u doet”, zegt Ced plechtig. Met hun soepele vingers maken ze de knopen snel los. Zeger wrijft zijn pijnlijke polsen en kijkt naar zijn eigen, oude handen. Zijn vingers zijn stijf en knobkig.

“Snel!”, fluistert Dewi, “ik zal de mannen afleiden.” Ze gluurt door de kier van de deur. “Er staat nog een kooi met een orang-oetanbaby op de grond. Die kooi zal ik wegslepen en ik zal gaan huilen en gillen. Ced, jij moet me helpen, zodat meer mannen zich met ons gaan bemoeien. Op dat moment kunt u achterin de jeep kruipen. Er ligt een oude deken. Trek die over u heen.”

Ze werpt een snelle blik op Zeger. “*Semoga berjaya! Succes!*”, en dan glipt ze de deur uit.

Nog geen drie tellen later hoort Zeger een bloedstollend gekrijs vanaf het pleintje. Dewi sleurt de kooi met de aap een stukje van zijn plaats en laat zich er huilend overheen vallen. De stropers komen meteen in beweging. Met harde hand proberen ze Dewi van de kist af te trekken. Ced schiet zijn vriendinnetje te hulp door de mannen bij haar weg te duwen. Zo ontstaat er een totale chaos van schreeuwende mensen, een huilend meisje dat zich vastklemt aan een kooi met een krijsende babyorang-oetan en een jongen die iedereen alle kanten op duwt. Zeger twijfelt geen seconde en sluipt de hut uit. In drie grote passen is hij bij de jeep, waar hij snel neerhurkt, uit het zicht van de schreeuwende mensenmassa. Dan kruipt hij onder de deken tussen de achterste kooien, waar niet alleen orang-oetans maar ook een plompe lori en een varaan in zitten. Allemaal voor de illegale verkoop in Europa en Amerika. Zeger schudt zijn hoofd. Intussen wordt de herrie duidelijk minder. Zeger ziet vanonder zijn deken vandaan dat Ced zijn vriendinnetje Dewi bij de arm heeft genomen en haar voorzichtig mee het oerwoud in neemt. De mannen trekken hun kleding weer recht en een van hen pakt de laatste kooi op. Met een doffe klap landt de kooi met de geschrokken babyorang naast Zeger in de jeep.

Na een klein uurtje hotsen en botsen achterin de jeep hoort Zeger het geluid van vliegtuigmotoren. Het vliegveld! Als ik ongezien uit de jeep kan komen, ben ik gered! Dan koop ik een ticket terug naar Amsterdam-Schiphol en ga ik op zoek naar een opvolger, denkt hij. Dit kan echt niet langer zo. Voorzichtig laat hij de oude deken van zich afglijden en gluurt over de rand van de laadruimte. Daar! In de volgende bocht. Daar zal de chauffeur langzamer moeten rijden om de kooien niet al te veel te laten schuiven en er is fijn hoog gras waar ik me in kan laten rollen. Voorzichtig

schuivend op zijn buik wurmt Zeger zich over de rand van de jeep. Hij hoopt maar dat de chauffeur niet in zijn zijspiegel kijkt. Die verwacht natuurlijk nooit dat er een oude man aan de zijkant van zijn auto bungelt. Zeger moet het er maar op wagen. Nog twintig meter, nog tien meter, nog vijf..., de jeep remt af om de bocht rustig in te zetten. Vlak voordat de chauffeur zijn stuur naar rechts gooit, laat Zeger zich van de zijkant van de auto af vallen. Met een zachte plof rolt hij het lange gras in. Hij blijft doodstil op zijn rug liggen en luistert naar het geluid van jeep, die rustig doorrijdt. Met een langzame grijns op zijn gezicht hoort hij het geluid in verte wegsterven. *Gered.*

“Koffie, thee?” De stewardess glimlacht professioneel tegen Zeger. Hij heeft zich dan wel iets kunnen opknappen op het vliegveld, maar hij ziet er nog steeds behoorlijk vies uit.

“Water alstublieft”, antwoordt hij. Terwijl het koude water de vieze smaak uit zijn mond spoelt, sluit hij zijn ogen en denkt hij terug aan de dappere daad van Ced en Dewi.

De kinderen hebben de toekomst. Zij kunnen, veel meer dan volwassenen denken, bijdragen aan het behoud en de veiligheid van onze planeet, onze levende planeet. *Ze zijn slim en handig! Ze zijn lenig en soepel. Ze krijgen dingen voor elkaar die volwassenen niet eens verzinnen, omdat ze nog niet zo egoïstisch zijn als de meeste volwassenen. Ze geven om elkaar en om de natuur...*

Langzaam doezelt Zeger weg in een diepe slaap. Kinderen, denkt hij nog, dat is het! *Z moet zijn taken maar eens overdragen aan de kinderen.*

Missie Bruinvis

De bruinvis (Phocoena phocoena) is een dolfinachtige (een in zee levend zoogdier), met een lengte van maximaal een meter tachtig en een gewicht van zestig kilogram.

1

Een foto-opdracht voor Monique

De telefoon rinkelt doordringend in het ruime, lichte huis in Almere.

“Neem je nog op, alsjeblijft!?” , gilt een vrouwenstem onder de douche vandaan. “DJ... !”

“Met David-Jan Staats”, zegt DJ als hij opneemt. “Nee sorry, ze staat te douchen, kan ik vragen of ze terugbelt? Oh, wacht even... daar is ze... Mam, voor jou, FotoMare met een opdracht.”

In een grote, blauwe handdoek gewikkeld en met een geërgerde blik neemt Monique Staats de telefoon van haar dertienjarige zoon over. Het water druipt nog uit haar halflange, blonde haar en al snel staat ze in een cirkel van druppels op de houten vloer.

“Goedemorgen mevrouw Staats, met Anneke de Boer van FotoMare. Wij waren erg onder de indruk van uw fotoreportage *Land en Water* voor de provincie Flevoland en nu vroegen wij ons af of u tijd hebt om voor ons en de Stichting Levende Planeet een reportage te maken.”

“Dat is erg aardig, dankuwel”, antwoordt Monique, terwijl ze op haar hurken met een punt van haar handdoek de vloer probeert droog te maken. “Wat houdt de opdracht precies in?”

“We willen graag een reportage maken over het leven van de bruinvis voor de Nederlandse kust. Binnenkort varen we uit met het onderzoeksschip de Bella Donna. Dit schip is speciaal ingericht voor onderzoek naar bijvoorbeeld het gebruik van de

leefomgeving en de verspreiding van de bruinvis. De bruinvis is, zoals u misschien wel weet, het kleinste walvisachtige zoogdier en lid van de dolfijnenfamilie. Het is de bedoeling dat we een dag of drie op zee blijven. Alles is aan boord, slaapcabines, een kok, overal wordt voor gezorgd!”

“Dat klinkt leuk, wanneer is het precies?”

“We varen op 19 oktober uit en zijn dan de 22ste ’s morgens weer in de haven.”

“Hè verdorie, dat valt precies in de herfstvakantie van onze kinderen en we hebben echt beloofd dat we met ons viertjes leuke dingen gaan doen. Sorry. Hoe uitdagend ik de opdracht ook vind, het zal jammer genoeg niet gaan.” Monique trekt een gezicht naar DJ, die met gefronste wenkbrauwen naar zijn moeder kijkt.

“Nou, de boot is groot genoeg. Als uw man en kinderen het leuk vinden om mee te gaan, is dat wat ons betreft geen enkel probleem.”

“Ja, in dat geval... Mag ik u daar over een uurtje over terugbellen? Mijn man en mijn dochter zijn naar de manege en die verwacht ik tegen die tijd terug.”

“Uiteraard, geen enkel probleem, tot straks dan. En Monique, we zouden het echt heel fijn vinden als jij de opdracht zou willen aannemen.”